СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 70. Джерзи Ситі, Н. Дж., пятниця, 26. марта, 1926.

VOL. XXXIV. No. 70. Jersey City, N. J., Friday, March 26. 1926. THREE CENTS

ЮНІЇ ДОМАГАЮТЬСЯ КОНҐРЕСОВОГО СЛІДСТВА НАД ПАСЕЙСЬКИМ СТРАЙКОМ

НЮ ЙОРК, 25. марта. — Заходами Союза Американських Горожанських Вольностий уряджено в сьому місті два величезні віча робітничих юній у справі пасейського страйку. Оба віча ухвалили одноголосно домагатися від конґресу розведення слідства над сим страйком.

Страйковий комітет в Пасейку почав збирати заприсяжені зізнання про умови праці в ткальняних фабриках. Сі зізнання мається заслати до сенатора Ла Фолета, котрий має внести в конґресі резолюцію за слідством про умови життя в ткальняних округах.

АРЕШТОВАННЄ СТРАЙКОВИХ ПИКЕТ.

НЮ ЙОРК, 25. марта. — Поліція арештувала 5 пекарів-страйкарів, що ходили поперед пекарню Морица Шварца, в котрій від якогось часу йде страйк. Арештовано їх за те, що вони пикетували мимо сього, що властитель пекарні добув собі від суду заборону пикетовання. Арештованих випущено по зложенню кавції по 500 долярів від особи.

Поліція арештувала також 18 мущин і 1 женщину, які мали побити кушнірського страйколома.

УРЯД МАЄ БІЛЬШЕ ПОДАТКУ, ЯК СПОДІВАВСЯ.

ВАШИНҐТОН, 25. марта. — Департамент скарбу, котрий сподівався дістати з мартової вплати податків що найбільше 400 міліонів долярів, був дуже мило заскочений, коли обчислення показали, що сі вплати перевисшають його найкращі сподівання, бо показують вплати, виносячі близько 450 міліонів долярів. Уряд робить зі сього заключення, що в краю є справдішний добробут.

ГОРЯЧІ ДЕБАТИ ЗА ПРОГИБІЦІЮ.

ВАШИНҐТОН, 25. марта. — Палата послів була нині знова сценою завзятої боротьби за прогибіцію.

Наперед нюйорський поступовий конґресмен з Ню Йорку Ла Ґвардія закинув публично в палаті послів, що Френкин Додж, який уважаеться за найкращого вислідника бутлеґерства, будучи прогибіційним урядником, дістав у свої руки великі припаси горівки, вартости якого чверть міліона долярів, продав їх, а гроші забрав собі.

Відтак демократичний конґресмен з Ню Йорку Сконор закинув Дрови Кларенсови Вилсонови, провідникови „методиської ради тверезости й публичної моралі", що Вилсон брехав, коли говорив, що перед прогибіцією поліція конґресу виводила пяних конґресменів зі засідань та завозила домів.

Нюджерський сенатор Едвардс вніс резолюцію, щоби обі палати конґресу сотворили спільну комісію, яка малаби розслідити прогибіцію.

КОНЕЦЬ СЕНЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА., 24. марта. — Нині закінчилася тут росправа проти місцевого хіропрактора Давида Маршела, обжалованого за вбитте Анни Мей Дітріх. Справа викликувала велику сензацію, бо обжалованому закидувано не лишень, що він убив женщину, але опісля ще покавалкував її та кавалками вивіз з дому в ліс, де їх опісля й найдено.

Обжалований заперечував, немовби він був винуватий за вбийство; він зізнав, що покійна зажила отруї та вмерла від сеї отруї в його хіропракторській канцелярії, але признався, що вже після її смерти, боячися шкандалу, який вийшовби, якби рознеслася чутка, що в його канцелярії померла женщина, він справді порізав тіло на кусні та вивіз їх за місто.

По кількох годинах нарад лава присяжних суддів прийшла до переконання, що обжалований допустився вбийства, але не мав наміру його доконати. За се його жде кара від 10 до 20 літ тюрми.

ЗЕЛІЗНИЧИЙ ВИПАДОК.

ВЕЛІ СТРІМ, Лонг Айленд, 24. марта. — Поспішний поїзд зелізниці Лонг Айленд вдарив в повнім розгоні на моторовий трок, переїзджаючий через зелізничий тор. Наслідком зударення двох мущин, їдучих на троку, погибло на місци, а моторовий електричного поїзду поніс тяжкі покалічення. Поїзд задержався нагло, через що серед пасажирів поїзду наступила поляка, яку лишень з тяжкою бідою вдалося заспокоїти.

ЗНОВА НЕСПОДІВАНИЙ УПАДОК ДОРОГОЦІННИХ ПАПЕРІВ НА БІРЖІ.

НЮ ЙОРК, 25. марта. — Вже другий раз в сьому місяці нюйорська біржа переживала незвичайне обниженне цін шерів і бондів. Причиною сього обниження була, як попередно, велика подача, себто бажанне продавати дорогоцінні папери.

УКАМЕНЮВАЛИ АМЕРИКАНЦЯ.

МЕКСИКО, 23. марта. — Американська амбасада в Мексику дістала вістку, що в місті Іхтляні, в стейті Наяріті, розярена товпа Мексиканців напала на американського робітника, що працював при мексиканській зелізниці, та побила його камінем на смерть. Чутка ще не стверджена.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПЕРЕВЕДЕННЯ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЗАСАД У ВІДНОШЕННЮ ДО НАРОДІВ.

ПЕТЕРСОН, Ню Джерзі, 25. марта. — На відбуваючійся тут конференції методисько-епископальної церкви виступало богато бесідників з промовами про межинародні відносини. Бесідники підносили, що Злучені Держави повинніб уже старатися відноситися до других народів після християнських засад любови. На думку бесідників, Америка відноситься до народів Сходу себелюбно, тобто дивиться лишень за своїми матеріяльними інтересами, а наслідок того такий, що народи Сходу, хоча вони й признають, що засади, голошені Христом, високі й гарні, не хочуть приставати до християнських церков, коли проповідь таких засад має такий малий вплив на поступованнє християнських держав.

СУД НАД САВЯКОМ І ТОВАРИШАМИ.

В Йорктоні, Саск. (Канада), зачалася розправа над В. Савяком, большевицьким орґанізатором, котрий будучи секретаром муніципалу Слайдінґ Гілл, спроневірив з муніципальної каси суму доходячу кільканайцять тисяч долярів. Разом з ним вмішаний і бувший ревізор Федорук і теперішний Ортинський тай кількох радних. Проти Савяка є 90 точок крадежи, проти його спільників також 90 — разом 180. Справа ся викликала між Українцями Канади велику сензацію, тим більше, що всі оскаржені широко знані нашій іміґрації.

Покищо висліду цікавої розправи нема і кому би не доказано крадіж публичного гроша, то справа здескридитує наш загал до великої степени.

Дуже смішно боронять Савяка вінніпеґські большевицькі УРВісти. Ще й не доказано, що Савяк украв ті гроші, а вони білять його вже від часу арештовання, мовляв: Савяк вкрав гроші, але не як Савяк, большевик, але як давнійший Савяк, коли він ще не був „свідомим". Ніби Савяк не Савяк, але в дійсности він таки Савяк.

Не дармо то кілька тижнів перед арештованнем Савяк по Альберті горлав на своїх большевицьких мітинґах, що за правду він і до арешту готов!... Чуло серце і він думав, що як піде поголоска, що він арештований, то фармері будуть такі темні, що й справді повірять, що він пішов за їх „правду".

ВБИВСТВО КОНФІДЕНТА.

Дня 23. лютого над ранком кількох людей перейшло радянську границю і впали до села Сокиринець над Збручем в копичинецьким повіті. Окружили дім, у котрім жив конфідент КОП. незнаного доси назвища. Кількох із них ввійшли до мешкання і тут на очах рідні вбили конфідента. Його жінку, дитину й знайомого, що був тоді в гостях у конфідента, забрали зі собою за Збруч.

ҐАРНИЙ ГІСТЬ.

Недавно прибув до Лос Анджелес, Кал., бриґадієр-ґенерал Д. Ботлер, який був через два роки начальником поліції в Филаделфії. Полковник Алексaндр Вілліємс так урадувався прибуттєм Ботлера, що видав на його честь обід. На обіді не обійшлося без досить сильних напитків. Ґен. Ботлер заскаржив полк. Вілліємса до департаменту маринарки за переступлення прогибіційного закона. Наслідок тої скарги був такий, що Вілліємс стратив свою ранґу і мусить відповісти перед судом. — І проси кого на обіди...

ТРОЦЬКИЙ ПРО АМЕРИКАНСЬКІ ҐАЗЕТИ.

Лев Троцький, який колись був співробітником російської ґазети в Ню Йорку, — тоді він називався Лейба Бронштайн, — говорив на зїзді большевицьких журналістів у Москві. Говорив він про американську пресу. „Американські ґазети,— казав Троцький, — стоять нижче від наших ґазет і від ґазет будь якої иншої країни. Однак вони притягають американську буржуазію так само, як і робітників заражених буржуазною недугою. Кожний читач знайде в них щось, що його інтересує. Коли-б наші журнали мали час і папір для поміщування статтий, які-б задовольняли кожного читача, наша преса була-б найсильнійша на світі. Скількість паперу зужитого на ґазети є показчиком культурного рівеня країни. Від 1923 року ужиток паперу в Росії подвоївся. Росія зуживає шість фунтів ґазетного паперу річно на кожну людину, а в Америці виходить 151 фунт паперу на кожну людину річно. В Росії кожний двацятий читає ґазети, а в Америці кожний четвертий."

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦІЯ БЄ.

Під таким заголовком подає „Тиґоднік Ярославскі" знову оден з богатьох прикладів урядування польської поліції. Постерунковий з Бистровиць, Качковскі, замкнувся сам на сам з Мазьопою, селянином, якого підозрівали, що це він украв з панського картопляного кіпця бараболю. Щоби вимусити від Мазьопи признання, що це правда, толочив його колінами, бив карабіном та якимись „гачками", так, що цей лежить тяжко хорий. Панські бараболі важніщі для польської поліції, як життя й здоровля нуждаря, котрий й до цього, хто знає, чи взагалі бачив яку панську бараболю на очі!

НЕ БУДУТЬ ПРОДАВАТИ ПИВА ЖІНКАМ.

Готельники в Едмонтоні та Келґарі (Канада), котрі мають парлори для продавання пива, постановили не продавати на будуче пива жінкам. Причиною тої постанови є се, що тяжко вгадати вік жінок, а закон забороняє продавати пиво малолітним. Бажання уходити за молодих мститься на жінках.

СПАДОК ПО СИНОВИ, КОТРОГО НЕ БАЧИВ.

Ґаррі Вилсон з Питсбурґа, Па., дістав $2,500 спадку по синови, котрого на свої очи не бачив. Спадок є переважно воєнна асекурація. Син погиб на війні у Франції. Вилсон не бачив свого сина не тому, що є сліпий. Він підозрівав свою жінку перед тим, поки вона вродила дитину, і лишив її. Жінка зажила з иншим чоловіком. Її син уважав себе за сина того иншого. При нім зріс, і підчас війни записався до війска і свою асекурацію записав йому. Сталося одначе так, що „другий батько" збожеволів і годі було виплатити йому асекурацію. Про се довідався „перший батько", зголосився по спадщину і суд присудив заплатити її йому.

89,000 ЗАСЛАНЦІВ НА СИБІРІ.

З нагоди девятої річниці уступлення з престола російського царя Миколи оголосили в Берліні російські втікачі-соціялісти деякі цифри, що кидають світло на владу большевиків. Після тих цифр, на Сибірі і в инших віддалених областях совітської Росії живе тепер 89,000 політичних вязнів та засланців. В хвилю упадку царя було в Росії 160,000 політичних вязнів; революція визволила їх. Тепер російські тюрми знов заповнені політичними вязнями, відновлені заслання на Сибір і в инші віддалені місця, відновлене навіть заслання на Соловецькі Острови, які цар в 1908 р. був скасував як місце заслання. Число політичних вязнів та засланців булоб без сумніву богато більше, якби не те, що поза границями Росії, розкинені по цілій земській кулі, живе тепер около двох міліонів втікачів.

КАЛІКА-САМОГУБ ЛИШИВ 26,000 ДОЛЯРІВ.

Мешканці Вінніпеґу від яких 20 літ знали безногого каліку, що продавав на Мейн стріті олівці та шнурки до черевиків. В неділю, 14. березня сей каліка замкнувся у своїй кімнаті на 5-тім поверсі притулку Салвейшен Армії на Лоґан вул., видрапався на вікно і зсунувся з него на вулицю. Поки довезено його відтак до шпиталю, він вже не жив. В кімнаті самогуба найдено банкові книжочки, котрі виявили, що він мав зложених 26,000 долярів.

О ПАМЯТНИК НА ГРОБІ ІВАНА ФРАНКА.

В результаті заходів Комітету для влаштовання 10-літних роковин смерти І. Франка зарядив Головний Виділ Т-ва „Просвіта", щоби шевченківські обходи покінчилися всюди ще в м. березні, а найдальше на протязі першої половини квітня ц. р. — так, щоби вище названий Комітет міг уже в квітні видати розпорядки відносно святкування 10-іх роковин смерти І. Франка, а передусім відносно справи будови памятника, який ще в біжучому році мусить стануги на гробі Великого Каменяра.

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТЕР СКАРБУ НАРІКАЄ НА АМЕРИКУ

ЛОНДОН, 24. марта. — Сьогодня промовляв у палаті громад анґлійський міністер скарбу Винстон Черчил.

У своїй промові він сказав, що Америка підчас війни і по війні збогатіла в небувалий спосіб, а проте видушує з Анґлії і континентальної Европи останки фінансових засобів.

Він назвав страшною річю се, що три ґенерації в Анґлії мусять платити Америці по пів міліона долярів щодня, щоби сплатити военний довг.

СНОВДЕН КРИТИКУЄ ФРАНЦІЮ.

ЛОНДОН, 24. марта. — Сьогодня в анґлійському парляменті промовляв бувший міністер скарбу Филип Сновден. Він говорив про довжників Анґлії.

Анґлії, казав він, винні: Росія 800,000,000, Франція 700,000,000, Італія 600,000,000 і другі европейські державй 100,000,000 фунтів стерлинґів. Якби вони, говорив Сновден, сплачували свому вірителеви так як Анґлія сплачує Америці, то Анґлія мала-б чим платити Америці і ще оставалось би їй щороку по 46,000,000 фунтів стерлинґів. Та вони не платять. Лише одна Італія приняла на себе сплату 16% довгу. І тому на сі довги платять тільки анґлійські податники. Найострійше Сновден накинувся на Францію. Він казав, що ся навіть не старається полагодити свого довгу.

Фінансову політику Франції за останніх 7 літ назвав Сновден найсоромнійшою в історії. Докоряв їй, що оподатковує своїх горожан о 50% меньше аніж Анґлія і оминаючи свої податки, представляється бідною, що не може платити довгу, тоді, як на сей довг мусять платити анґлійські податники.

Тепер, казав він, Французи платять річно 340,000,000 фунтів стерлинґів річного податку, а колиб додали ще 170,000,000 фунтів стерлинґів, то платитили-б рівно з Анґлійцями і тоді французький уряд міг би скоро сплатити свої міжнародні зобовязання.

ШТРЕЗЕМАН І ЧЕМБЕРЛЕЙН.

БЕРЛІН, 24. марта. — Анґлійський міністер закордонних справ Чемберлейн заявив учера в палаті громад, що Бразилія одмовилась дати свою згоду на те, аби Німеччину принято в члени Ради Ліґи Народів.

На се відповів німецький міністер закордонних справ Штреземан, що Бразилія ще тому 16 місяців повідомила урядово Німеччину, що буде голосувати за приняттем її в члени Ліґи Народів і її Ради і тому Німеччина мала повне право вижидати, що Бразилія не ставити-ме перепон.

ПЛЕБІСЦИТ НАД ВІДШКОДОВАННЕМ ДЛЯ КАЙЗЕРА.

БЕРЛІН, 24. марта. — Урядове обчисленне показує, що 12,500,000 горожан і горожанок підписало вимогу, щоби парлямент віддав народови до рішення через плебісцит, чи признати кайзерови і другим Гогенцолернам відшкодованне за забрані для держави їх посілости.

Для приняття сеї вимоги треба було всього 4,000,000 голосів, а для приняття постанови через плебісцит треба 20,000,000 голосів, себто половини голосів останніх президентських виборів.

ФАШІСТСЬКИЙ ЗАСУД.

КІЄТІ, Італія, 24. марта. — Сьогодня тутешній суд увільнив двох обжалуваних в процесі за убитте соціялістичного посла Маттеотті, а трох засудив на тюрму по 75 днів.

Зібрані фашісти приняли засуд оплесками.

ПОЛЯКИ І „НАЦІОНАЛЬНІ МЕНЬШОСТИ".

ВАРШАВА, 21. марта. — Голова соймової ґрупи польської партії соціялістичної (ППС) посол др. Жигмонт Марек і його заступник посол Мечислав Нєдзялковський роблять заходи, щоби порозумітися з представниками „національних меньшостий" у соймі.

Резолюцію про порозумінне з „національними меньшостями" ухвалили також посли з „Визволеня".

ПЮТЬ.

МОСКВА, 24. марта. — В Росії тепер щораз більше пють, так що советська влада не може настарчити горівки. Сього року вона виробить пів міліярда кварт горівки і заробить на сьому чверть міліярда золотих рублів.

Советська горівка має 40% алькоголю і коштує 90 американських центів за кварту.

Дохід з горівки принесе урядови 10% усього буджетового приходу.

ПРОТИ БЕНЕША.

ПРАГА, 23. марта. — З уваги, що новий чеський кабінет урядничий, а не політичний, парляментарні ґрупи домагаються, щоб відтам усунено і міністра закордонних справ Бенеша, котрий є послом до чеського парляменту.

ВОЗДУХОПЛАВ АМУНДСЕНА.

РИМ, 23. марта. — Воздухоплав для норвеського відкривця Роалда Амундсена вже готовий. Дня 30 с. м. він відлетить до Осла, столиці Норвеґії.

Амундсен полетить сим воздухоплавом до північного бігуна в маю є. р.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

МОСКОВСЬКА ФАБРИКА БРЕХНІ ПРАЦЮЄ ДАЛІ

Кілька днів тому назад прийшла з Москви в американські ґазети довша телеґрама про буцімто нову торговлю, яка розвелася на Україні. Малиби саме українські селяни почати торгувати душами, і то власними подругами. Чоловік продає свою жінку, то знова жінка продає свого чоловіка. Продавати мали не за совітські гроші, а за горівку, як справдішні, невилічимі пяниці.

Правдивости вістки заперечувати нема причини. Вона може бути правдива. На трийцять мілінів Українців можуть трафитися всякі люди, як і серед других народів. Від сього, що там хтось поповнить якийсь злочин або якесь соромне діло, ще не паде сором на весь народ. Якби не дивитися на сі дві подїї, то все таки вони певно приносять Українцям менче стиду, як приміром такий факт з анґлійської історії, що муж-король убивав кожду свою жінку, як йому спризлася, а міліоновий народ зносив мовчки злочинця на престолі.

Однак, колиб навіть припустити правдивість донесення, все таки одно кидається в очи, що за послідних кілька місяців з України не було ніяких вісток, лишень власне такі, як отся. Або якийсь лячний злочин, або якийсь дикий варварський вчинок мужа супроти жінки, або якась некультурність, немовби взята з історії середних віків. Про тисячі корисних річий, про конструкційні змагання українських селян та інтеліґенції, про відбудову життя після війни й революції, про ідеалізм та самопожертвовання в тих телеґрамах з Москви нема ні слова. Коли навіть згадується українську землю в звязку з якоюсь позитивною проявою, то все пишеться, що се Росія. Імени України уникається. Її немовби не було. Імя Україн й Українців дочіпляється лишень до злочинів та неморальних учинків.

Причини сього явища можуть бути свідомі або несвідомі. Несвідомі вони о стільки, що пересічний Москвин у своїм погляді на Україна наслідував погляди царів і великих панів, після яких лишень те, що московське, варта щонебудь, а все, що немосковське, се низьке, дике й варварське. Сі поняття московських панів забралися й в російську літературу, і не уникнути від сеї гнилі навіть найбільші російські письменники. Від письменників знова вони перебралися в душі всеї московської інтеліґенції. Наслідок сього явища був такий, що московський інтеліґент балакав вічно про інтернаціоналізм, про пошановання питомої індивідуальности кождого народа, а в своїм серци був запеклим ворогом України.

Зайшов тут душевний процес, зовсім подібний до того процесу, через який перейшли не лишень польська інтеліґенція, але й польські робітники й селяни. Сі верстви відбивають у своїх поглядах на Українців погляди польської шляхти. Идучи колись на рабування українських земель, польська шляхта оправдувалася перед своєю власною совістю тим, що мовляв вона йде не рабувати невинний народ, але йде серед нього ширити висшу, себто католицьку, віру, та навчати його висшої, себто польської, культури. Що се все говореннє про насаджування висшої віри й культури є чистою брехнею, про се свідчить навіть польський учений проф. Буяк. Та сє не перешкаджало польським поетам-шляхтичам писати прегарні поезії про насаджування віри й культури на кресах. Сі писання ворушили душі польської інтеліґенції, хлопів та робітників, які там дано великого інтересу в польським шляхотським поході на Україну не мали. І так і по нинішний день пересічний Поляк, без огляду на те, який він не буби революційний в других зглядах, все таки думає про Українців думками польських шляхтичів-поетів, все таки уважає себе висшим культурно, а тим самим оправданим до несення висшої культури межи некультурних Українців. Коли він соціяліст, то він уважає своїм обовязком силою навчати Українців соціялізму, а коли він комуніст то він уважає своїм післаннєм буком навертати Українців до комунізму.

Ні польські ні московські комуністи не додумалися до нового відношення до Українців. Говоріть з московським большевиком, то сейчас побачите, що він признає Полякови право на самоозначення, але не Українцеви. Висловом сеї ріжниці й є політика большевицького уряду в Москві супроти українського народного руху. Сей уряд з одного боку голосить прегарні програми про самовизначення російських народів до відділення від Росії, але на ділі веде далі ту саму політику, яку колись вели московські царі, дворяни й чиновники. Політику нищення всякого прояву українського руху, всякого стремління до-того відорвання від Росії, яке так захвалює большевицька програма. Політику замовчування українського народа перед цілим світом. Як за царів, так і за комуністів, світ має забути, що є щось такого в світі, що зветься Україна та Українцями. Коли світ має довідатися щось про Україну, то хиба лишень те, що Україна се та частина Росії, де жінка свого мужа продає за фляшку водки.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИЩІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

ЗЛЕ КОЇТЬСЯ НА НАШИХ ЗЕМЛЯХ

(З львівської „Ради").

Стероризоване національно-політичним гнетом, виснажене й розточуване безпримірною фінансовою та безоглядною асиміляційно - кольонізаційною політикою польського уряду, — починає наше село поволи тратити давну моральну силу й відпорність — оперту на розбудженій й розвиненій серед маси нашого селянства національній свідомости.

Під враженням однак деморалізуючих „автономістичних" політичних експериментів, зневірене до політично-хиткого або неясного під ідеольогічно-національним оглядом проводу, — наше селянство почало тратити свою відпорність та згодом стає полем експльоатації ріжних протинаціональних політичних бізнесменів. І то остільки скорше й лекше оскільки на поодиноких областях нашої території було виховуване селянство більш на „станово-клясових, т. зв. „шлункових", — а менше на національних кличах.

Думаючи „шлунком", селянство дається легко заманювати гаслом спільної праці для перебудови польської держави на хлопський лад.

Але коли це гасло кидається пр. Даниловичем і товаришами, які рівночасно захвалюють Польщу а ганять радянський устрій на Україні — то нашому селянинови це легче пізнати на фарбованих лисах.

Наші селяне загіпнотизовані блеском промов і впливовістю польських послів з „Визволення" забувають на їх роботу у соймі — де вони гармонійно помагають кувати усім прочим польським „нехлопським" партіям закони призначені на винищення українського племени взагалі а з ним і українського селянства!!

Отже зло коїться на наших селах, — нова язва йде на них! Та нам треба село оборонити і від цієї нової язви.

А перша річ є освідомити селян про ціль цих заходів, та пригадати їм, що інтерес польського селянства не був, не є і не може бути ніколи спільний з інтересами українського селянства, — бо в інтересі польської держави і народу було, є і буде нищення усякого українського елементу на загарбаних наших землях, щоб знайти на них місце для власного.

Але цього не осягнемо, коли будемо на наші політичні віча — а це буває іноді у нас — допускати польських послів — хоч якої би то не було марки.

І не удасться нам це, коли будемо відвертати очі й уми нашого селянства від пня народу Української Держави — тому що тамошний устрій нам не подобається.

А рішучо не спаралізуємо цих нових затій, якщо не покинемо плутати наших політичних програм ріжними „тезами" про можливість наладнення співжиття з західним сусідом і збудування на ній якоїсь окремої західного типу української національної ідеольогії звернений вістрям до Сходу.

Бо такої поплутаної мови селяне не зрозуміють, і підуть радше на гасла „шлункові" такі чи инші та опиняться... — під впливом тих, які заведуть їх вкінці чи то до „хлопської" чи до „червоної"... Варшави.

ЖИДІВСЬКА КОЛЬОНІЗАЦІЯ НА УКРАЇНІ.

Що кажуть про неї визначні Жиди.

Жидівський журнал „Юнівер Ізраеліт" перевів серед визначних Жидів анкету в справі жидівської кольонізації на Україні. Голоси тих визначних жидівських діячів будуть дуже цікавими і для нас.

Відомий вчений і професор Пастерівського Інституту в Парижі Безредько пише:

„Я волю бачити Жидів у Палестині ніж на Україні, абстрагуючи від всяких сіоністичних міркувань. На Україні антисемітизм вкорінений за глибоко, щоби Жиди могли рахувати на рівноправність".

Письменник Р. Гейґер висловлює ту саму гадку в дещо ріжкіших формах:

„Коли взяти на увагу, що режим комуністів впаде під напором реакції, то треба заздалегідь думати про евакуацію не тільки комуністів, але й взагалі усіх Жидів з України".

С. Юшкевич розглядає справу з иншого боку, але висловлюється про кольонізацію негативно:

„Росія тепер у добі бурхливого відродження і вона потребує купців, посередників і ремісників. Все те є стихією жидівства. Десятки тисяч Жидів, що невміло обробляють землю, булиб корисніщі по містах".

Голова жидівського національного фонду, один з провідників сіонізму, Усишкін дає найрізкіщу відповідь на поставлені в анкеті питання:

„Це не Крим — це злочин. Сили і гроші Жидів відтягають від одинокої правдивої роботи, відбудови Палестини. За українську кольонізацію чіпляються всі вороги жидівського національного відродження. Підтримувати жидівську кольонізацію на Криму та в Україні і Білорусі — значить підсичувати найбільше завзятущого ворога юдаїзму, „евсекцію" (еврейская Секція) комуністичної партії".

Великий рабін Ленінграду Айзенштайн має дещо иний погляд. Він думає, що кольонізація на Україні є „незначним підприємством, яке зовсім не конкурує з створенням національного жидівського огнища в Палестині".

Деякі з наведених відповідий визначних жидівських учених і громадських діячів є такі різкі, що колиб їх написав якийнебудь, наприклад, Українець, то вся жидівська преса трубіла би по цілому світу про його антисемітизм. А деякі з наведених „антисемітських" поглядів висловили самі Жиди. Отже все в порядку.

КОЛИ ТИ ЛЮБИШ РІДНИЙ КРАЙ...

Коли ти любиш рідний край,
В ряди ставай!
Гори відвагою святою
Бо тільки меч — а не слова,
Здобуде нації права
У ворогів-же сміливо рушай,
Коли ти любиш рідний край!
Коли ти любиш рідний край,
То тям і знай,
Що гук війни, огнь перуна
Дочасні, як і свист бича,
І щастя дасть не блиск меча,
А вільна школа і трибуна.
Про се, про се найбільше дбай,
Коли ти любиш рідний край!
Коли ти любиш рідний край,
Гори, палай!
Коли в огнь живої мови
Чуття святого надаси,
Ти станеш лицарем краси
І відновлення і любови.
За честь і правду все віддай,
Коли ти любиш рідний край!

Микола Вороний.

VIOLETS

Awake, little violets,
For spring is here,
Pleasant days have come
And summer is near.

The robin has come east,
To bild his nest,
School will soon end
And children will rest.

Then awake to the sunshine,
And lift your sweet faces
To the wide world around you,
And the brook as it races.

Helen F. Londer.

Crompton, R. I., March 18, 1926.

ДОПИСІ.

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА.

Товариство дає признанне своїм діячам.

В неділю, дня 14. марта, устроїло Тов. Укр. Амер. Горожан спільну забаву-запусти. О годині 9. предс. Ів. Пеленський короткою промовою росночав вечеру та представив Гостя п. Р. Слободяна з Джерзи Сіти. Присутні привитали гостя бурею оплесків. По вечері предсідатель заявив, що якби хто з присутних хотів сказати пару слів до присутних, то може забрати голос.

Перший до слова зголосився п. М. Рибак.

Ми днесь зійшлись тут по стародавному українському звичаю, щоби спільно відбути запусти. Такі запусти, свячене і ріжні другі спільні забави вже не раз устроювало Тов. Укр. Амер. Горожан. З тої нагоди не від річи буде згадати коротенько історію Товариства.

Першими основателями Товариства були: бл. п. еп. С. Ортинський, бл. п. С. Мусяла, далі п. Іван Боросевич, Т. Грицей, Гавр. Слободзян, Н. Росолович, Р. Слободзян, М. Поляк, Стеф. Демків. Межи першими урядниками були вибрані: п. Ів. Боросевич предсідатель, М. Поляк і Гавр. Слободзян секретарі, Н. Филипчук касієр.

Цей уряд урядував коротко, бо це було при кінці 1910 р. На перших річних зборах на 1911 рік вибрано пп. Т. Грицея предсідателем, Ів. Боросевича касієром і М. Поляка секретарем.

Від того часу починаєсь робота в Товаристві при помочи бл. п. епископа С. Ортинського, котрий розумів добре потребу такого Горожанського Товариства, в котрім моглиб зорганізуватись всі американські горожани українського походження. Він се розумів і він дав Товариству поміч матеріяльну і моральну, і за його починком і стараннєм зачало Товариство правдиво розвиватися. Воно купило на власність дім за 6.000 долярів при 822 Н. Франклин стр.

Рік за роком товариство зростало при щирій праці. Але в початках треба було міститись у двох комнатах, а решту дому треба було винаймати на покритте видатків. Аж за урядовання пп. Т. Грицея яко предсідателя, Ів. Боросевича яко касієра та Л. Лисака яко секретаря, добудовано маленьку галю на мітінґи й сходини. Було вже більше місця, Товариство знова зачало постепенно зростати так, що за короткий час мало 500 членів. З часом знова стало тісно. За урядовання п. Ів. Пеленського, С. Бринзея й М. Сопруна на спільнім свяченим, урядженім в маленькій галі, довголітний член п. В. Матоличь піддав думку закупна теперішної галі, і двох домів, де тепер міститься клюб. Його пропозицію дехто уважав жартом.

Але тодішні урядники, застановившись над тим, скликали збори, які й ухвалили купити пропоновану п. В. Матоличем галю і два доми. Завдяки праці пп. Ів. Пеленського, Мих. Вишиванюка, М. Сопруна, В. Матолича, Т. Грицея, Н. Росоловича, Ів. Боросевича, С. Бринзея, М. Дубаса, М. Ригулика, С. Штогрина, др. В. Коваля, Юр. Крета, П. Кирилюка і других зачато збирати уділи, і нарешті куплено згадану посілість. Але тут старе було знищене, треба було все перебудувати. Члени про те й не думали. Не один прийшов, подививсь і пішов. Знова одиниці взялись до діла, а найбільше доложила праці теперішна екзекутива. Нераз не ставало гроша, і треба би було роботу припинити, бо ніхто не хотів позичати гроша, однак урядники тоді не боялись ризикувати своїм грошем і то не сотками але тисячами, щоби лише робота не спинялась. Завдяки їх праці і пожертвованню робота ту доведено до кінця. Нині маємо „Галю", Клюб, маємо де сходитись, і всюди замітний порядок і лад. Щоби сим засуженим одиницям дати публичне признанне, Товариство ухвалило винагородити їх за їхній труд при нинішній забаві хоть малими презентами. Так роблять всі цивілізовані народи світа, так повинні робити й ми. Ми зобовязані наших заслужених людий винагороджувати за їх труд та працю. Тоді в нас буде більше діяльних людий, не буде зневіри, а буде охота до нового корисного діла. По всіх державах світа, в усіх арміях, дають нагороди за геройство на то, щоби кождий жовнір старавсь стати героєм. Мені, як одному з комітету, припала та честь доручення надгород нашим заслуженим пionірам, котрі працювали над розвоєм Тов. Укр. Амер. Горожан так славно, що дня 28. лютого с. р. виплатило членам проценти від уділів за рік 1925 в сумі $728.50, а вартість маєтку Товариства обчислено на суму $105,575.00, на чому довгу є всего $40,360.00. Завдяки їм ми можемо похвалитись, що Українці у Філадельфії мають найбільшу і найкрасшу галю і Клюб з усіх українських кольоній у Злучених Державах.

Після сього бесідник доручив презенти пп. Ів. Пеленському, Мих. Вишиванюкови, Мих. Сопрунови, В. Матоличови, Т. Грицейови, Ів. Боросевичови, Н. Росоловичеви, С. Бринзейови, С. Штогринови, Мих. Дубасови. Пп. Мих. Ригулик, П. Кирилюк та Юр. Крет мали теж дістати нагороди, але їх не було.

Кождий обдарований дякував за презент короткою промовою, а п. Ів. Боросевич підніс заслуги покійного еп. С. Ортинського для Товариства і попросив присутних пошанувати память Покійного через повстання з місць, що сейчас виконано. В той самий спосіб почтили память пок. С. Мусяли і д-ра В. Коваля.

Після сього забрав слово п. Р. Слободян. Він висказав свою радість ізза таких гарних успіхів тов. Українсько-Американських Горожан, бо це що закуплено таку величаву галю на представлення і забави і се, що десятки наших товариств мають своє приміщення в льокалях Клюбу, се ще не все. Ще важнійшим є гарний примір для других наших громад по Злучених Державах. Чуючи про здобутки Філядельфійців, вони теж будуть старатися в себе щось мати. Важним є так само і се, що уряд тов. Горожан вмів не тільки купити і все до порядку припровадити, а також дбав і дбає, щоби довги сплачувати. Бо купити, на се ще може й знайшлися люди, однак щоби піддержати, сплачувати довги — не много. Тому дуже приємно вражає ся несподіванка, що робітники, які стілько напрацювались, дістають такі гарні подарунки. Се межи Українцями щось нового. В нас шанують і цінять аж по смерти. Дехто зложить вінець, уронить слезу, дехто скаже, що шкода що помер, — от і все. За життя дошкулюють до живого, а потім жалують, що дошкулювали. Межи культурними народами живемо, і учімся від них і зрозуміймо, що тільки наші сильні горожанські клюби допоможуть нам в боротьбі не тільки за добробут тут для себе самих, а також у слушний час будемо мати політичну силу уплинутись о права закутих днесь наших братів.

Промовляли еще пп. Дубас, Матолич і Боросевич дякуючи за признания, по чім предсідатель І. Пеленський подякувавши всім присутним за так щиру участь і вислів думок, попросив до другої салі на дальшу забаву.

Учасник.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА.

На візвання гол. кас. секретаря до відділових секретарів, щоби надсилали замовлення на нові статути, в якім виразно сказано, щоби замовляти тільки конечно потрібне число примірників, до гол. канцелярії напливають вже замовлення з яких слідно що многі з секретарів „тих слів „конечно потрібні" не вирозуміли як слід. Одні замовляють „статутів для всіх членів" неподаючи числа, другі кромі того „ще з сотку про запас" бо сподіються нових членів прибдати.

Так як з одної сторони, пожаданим є щоби кождий член статут мав і з него міг довідатися тай других поінформувати про членські права і обовязки, бо без того ні добрим членом а вже ніяк добрим урядником не можна бути, так з другої сторони, кождий знає, що неграмотним статут не поможе або що двох примірників або й більше непотрібно там де муж з жінкою або з більшою ріднею є членом організації і разом мешкають.

Статут є за дорогою книгою, щоби безужиточно валявся по „запасах" або служив дітям на забаву. Зладження, видрукованнє, оправлення і висланнє статута коштує великі гроші організаційного гроша, якого не годиться в такий спосіб марнувати, для того інтересовані зволять ласкаво змодефікувати свої замовлення до числа примірників статута дійсно „конечно потрібних".

ЗИМА КОНАЄ.

Як прийшов лиш місяць март,
Зима бачить, що не жарт,
Треба утікати;
Ясне сонце так пече,
Що аж піт з Зими тече,
Мусить погибати.
„Сонце ясне! так не грій,
Бо конець приходить мій!"
Так Зима благає.
Але сонце все пече,
А з Зими аж піт тече,
Вже Зима конає.
Хто би жалував Зими?
Ми вже хочемо Весни,
Най Зима вмирає!
Зелените буде гай,
Звеселиться рідний край,
Пташка заспіває.

Микита Магир.

ВІЧА.

Вунсакет, Р. Ай. В неділю дня 28. марта б. р. відбудеся в церковній гали о год. 2-ій пополудни віче в справі допомоги села Борки. Проситься всіх односельчан села Борки прийти.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що квартальний мітінґ відбудеся в неділю, дня 28. марта, о годині 2.30 попол., в гали шкільній на 93 Van Buren St. Тому, що сей мітінґ є дуже важний, напоминається всіх членів, щоби не бракувало ані одного, бо неділя є день вільний від праці і кождий буде міг прийти хоть раз на три місяці на пару годин. Котрий член не явиться на сей мітінґ, буде караний після ухвали братської. — П. Романишин, предс.; С. Стойко, кас.; І. Лисак, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Повідомляється, що мітінґ Тов. Вільні Козаки села Росільна, від. 196, відбудеся в суботу, дня 27. марта, о год. 7. вечером, в гали церковній при Ґрін і Сусекс ул. Взиваеться місцевих і позамісцевих членів прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Проситься членів привести з собою хоч по одному новому членови, будесь принимати бе звступного. Неприбувший член платить кари 25 ц., а урядник 50 ц. — Ф. Зак, предс.; І. Іванків, кас.; І. Марусин, секр.

Ярослав Врхліцький.

БАЛАДА ПРО СМЕРТЬ КОЗИНИ „СЛАДКОГО"*)

О, пресмутная новина
В селах всяк її вже взнав,
Що наш добрий Ян Козина,
Під рукою ката впав

На Пільзенському майдані...
Кров холоне від тих днів.
В горі лютому, стражданні,
Нароста великий гнів.

Мов зерно під жорни впало,
Колос втоптаний зівяв,
Тільки хлипа, слів не стало,
Сиротою кожен став.

В панських грудях, як цеглина,
Правди жаден не пестить.
Лиш на сміх вони могли нам
Вирок смерти сповістить.

А потвора, кат їх лютий,
Наче чорт, не мав жалю,
Не зважав на плач закутих,
Зашморгнув, як звір, петлю.

Що ті варті привилеї?
Що пергаментів сотні?
Мало зради однієї,
Помста палить мов в огні.

На Пільзенському майдані
Кайдани дзвонили нам,
Ми німі були в стражданні,
Коли Ян зявився там.

Бубон гув, і тамувався
В чорних сукнах його згук,
Ян йшов гордо, не схилявся;
В нас же в серці — пекло мук.

Став на сходи, мовив: „Брате,
Зачекай на одну мить!
Працю й жаль на всіх пізнати,
Вдов тут тисяча стоїть.

Бачу, голови похилі,
Наганяють мені сум.
Мов цапи дурні безсилі.
Хай би йшли... Стояти-ж глум".

Одповів йому кат лютий:
„Що-ж, не знаєш може ти?
Мусять тут стоять закуті
І в кайданах затекти.

Кожний з них, щоб міг пізнати,
Як ти кару понесеш,
Мусить мовчки тут стояти
Вся голота з гірських стеж".**)

Ян тут Сладкий каже: „Люде,
Сумно чуть сей докір слів,
Нащож гноєм був ти всюди,
Гнув скрізь спину для панів?

С, мій люде! — Сладкий мовив,
Цим не кінчиться вже так,
Стань за право твердо знову
Будеш вільний, як той птах.

Ти-ж, Ламінгене, тиране,
Що в сльозах мій топиш люд,
Перш ніж рік новий настане,
Вже прийдеш на божий суд.

Там скажу тобі, що вартий
Людський піт та бідній люд..."
Гримнув бубон... Вмить на страту
Ян нагнувся під петлю.

Мент страшний і стан жахливий,
День ясний у тьму зітлів.
Поверталось ми безсилі,
Нам забракло зору й слів.

О ви, праліси шумавські,
О джерел і струмнів дзвін,
Ви лякаєте нас співом:
З нас глузує ніби він.

Але бік і день надійде
Не забуде Бог панам,
І нас суд прийде Ламінген,
Тоді легше стане нам.

Переклав **М. Обідний.**

*) Ян Козина-Сладкий, селянин, провідник селянського повстання 1695 р. в Ходському краї проти магната Ламінгена, що підступом одібрав від вільних селян ґрунти й обернув їх у кріпаків.

**) Обовязком населення Ходського краю була охорона кордонних гірських стеж.

ДОЖИДАЮЧИ ЕМІГРАЦІЙНОЇ ЧЕРГИ.

Як виходить з звідомлень американських консулів в Европі, в місяци січні ц. р. вдвоє стільки осіб зголосилось там по американські візи і дожидало своєї іміграційної черги, як може бути допущено сюди на основі квотового закона. В деяких країнах число бажаючих виїхати в Америку перевисшає „квоту" в декілька раз. Так, наприклад американські консулі в Англії мають записаних 80,000 аплікацій о візи, в Німеччині 19,000, в Норвеґії 16,000, в Голяндії 11,000, в Швеції 10,000, з Польщі просить о дозвіл еміґрувати в Америку 75,000, з Угорщини 20,000, з Росії 18,000, з Румунії 15,000, з Литви 12,000. Ці цифри представляють тільки число тих, що внесли вже формальні аплікації, щоб дістати візи. Таких, що хотіли б виїхати, певно ще більше. Та як довго й тим прийдеться ждати, стане видно, коли порівняти ті цифри з іміграційними квотами дозволеними з кождої країни. І так з Англії може приїхати на протязі року 34,007 осіб, з Німеччини 51,221, з Норвеґії 6,453, з Голяндії 1,648, З Швеції 9,561, з Польщі 5,982, з Угорщини 453, з Росії 2,248, з Румунії 603, з Литви 344. І навіть з тої квоти до січня було вже вичерпано 60 відсотків, залишаючи все ще стільки подань неполагоджених.

Про ситуацію в Польщі говорив недавно перед Іміґраційною Комісією Конґресу Коерт Дю-Боіс, шеф візового відділу в Державнім Департаменті в Вашинґтоні: „В американськім ґенеральнім консуляті в Польщі є записано імена 75,000 осіб, які писали туди за дозволом їхати в Америку як еміґрантам. Записують їх в тім порядку, як їх прохання наспіли і що-дня закликають з них певне число, повідомляючи їх яких дві неділі до місяця наперед. Польська квота дозволяє 5,982 іміґрантів на протязі року й вона розділена на десять місяців так, що кождого місяця можна дати візи 598 майбутнім іміґрантам, або ж яких 20 віз на день. А окрім 75,000 осіб, які вже зголосились, є ще других 75,000, що теж хотіли б виїхати в Америку.

ЗНОВ СМЕРТНИЙ ПРИСУД У ЛЬВОВІ.

У львівськім карнім суді велася два дні розправа проти Українця **Миколи Філяса,** рядового 19 п. п., якого обжаловувано за головну зраду. Акт обвинувачення закидав Філясові ведення революційної пропаґанди між товаришами, намову до дезерції, бунту, крадіжи зброї і поширювання революційної бібули. Розправу вів полк. Ґодовський, обжаловував полк. др. Гехт.

Розправа буцімто виявила, що Філяс пробував з доручення Української Військової Орґанізації створити в 19 п. п. у Раві Руській революційну орґанізацію. Він м. ин. працював у тому напрямі, щоби в полку повстали „ячейки", себто таємні гуртки, з яких кожний мав бути зложений з 25 людий. З тою метою він розвинув відповідну акцію між рядовими-Українцями, яким заявив, що одну „ячейку" має вже готову, а до другої бракує йому ще 7 людий. Робив усе при помочі рядового Силки, який його одначе видав. Було так, що Філяс казав йому забрати з маґазину в часі нічної служби два скоростріли й віддати їх до розпорядимости Військової Орґнаізації, яка у свому часі вжиє їх проти польського війска. Силка настрашився і дав про це знати до команди полку. Так ціла справа виявилася і Філяса поставлено під військовий суд.

Свідки, що зізнавали під присягою, потвердили майже в цілости акт обвинувачення. Тому Філяса засуджено на кару смерти через розстріл. В дорозі „ласки" подано внесення о уласкавлення.

VELVET BEE

In a heart of a rose, hummed a buzzing [bee,
Busy gathering its honey,
It stopped at the red rose,
For the sweet polim there
Then at the lily, so pure and fair.
So oft to the Marigold,
Who greeted it smiling,
And a glimps at the pansies,
They faced it bequiling,
Again on wing the velvet bee
Busy gathering its honey in glee.

Helen F. Loader.

Crompton, R. I., March 18, 1926.

Р. Л. СТІВЕНСОН.

ОСТРОВ СКАРБІВ.

ЧАСТЬ ТРЕТЯ.

(18)

(Продовження)

Він тимчасом сховався був поза якесь инше дерево, але тепер знов став іти до мене, і пристанув, вернувся назад, підходив знову близше, і наконець, на моє диво і немалий страх, кинувся переді мною на коліна і притім зложив руки та підніс їх у гору, як би чогось благав.

На такий вид я станув.

— Ти хто? — питаю.

— Бен Ґон — відповів він — а його голос був такий охриплий і потяжкий як від заржавілого замка. — Я бідний Бен Ґон і вже цілих три роки не промовив ані словечка до якоїсь християнської людини.

Тепер я придивився, що він такий самий білий як і я і з лиця навіть досить людяний. Тіло на нім, де не було вкрите, стало від сонця зовсім чорне, навіть і зуби були чорні, а його сині очи при так чорнім лиці виглядали, якось дуже дивно. Зі всіх жебраків, яких я коли видів, або яких міг собі уявити, був він що до одежі найбільшим лахолатником. Мав на собі шмати із старих корабельних міхів та старого вітрильного полотна, позчіплювані та позвязувані всілякими можливими способами, мідяними ґузиками, корою з дерева, ликом і колючками або мотузем, мачаним у доґтю. Старий ремінний черес, вибиваний мосяжною бляхою, був ще однісеньким предметом з його одежі, що держався на нім ще цілий.

— Три роки! — відозвався я. — А хибаж ти розбився з кораблем?

— Ні, мате — відповів він — мене тут покинули.

Я чув про ту страшну кару, яка була в звичаю межи буканірами, що злочинцеви давали трохи пороху і куль та покидали його відтак на якомусь далекому й пустому острові.

— Три роки тому, як мене тут покинули — говорив він дальше — і я за той час живився козами, ягодами та устрицями. Чоловік, де не було би, може дати собі раду. Але, мате, мені хочеться християнської поживи. Може ти маєш случайно кусник сира при собі? Ні, не маєш? Кілько то разів мені вже сир снився, а пробуджуся, то виджу, що я все ще тут.

— Скоро я знову дістануся на корабель — сказав я — то будеш їсти сир цілими фунтами.

Через цілий час він обмацював матерію моєї одежі, гладив мене по руках, оглядав чоботи, та тішився як мала дитина, що видить знову якогось чоловіка. Але по моїх словах видивився якось хитро здивований на мене.

— Кажеш, скоро дістанешся на корабель? — повторив він. А хтож би тобі сього боронив?

— Певно, що не ти — відповів я.

— Правду кажеш — крикнув він. — Ну, мате, а тобі як на імя?

— Джим — сказав я йому.

— Джим, Джим — повторив він очевидно вдоволений. — Оттак, Джиме, я був такий роспусний, що тобі аж стидно було би слухати. Коли дивишся на мене, то й не погадавбись, що я мав колись побожну матір. Може ні?

— Дійсно — відповів я — того в самім ділі не видко по тобі.

— А преці те правда — сказав він. — Я мав дуже побожну матір та й сам був чесним, побожним молодцем. А тепер ось що з мене. Зачалося від гри за одного цента, але на тім не скінчилося і сталося все так, як мені моя мати, та побожна душечка, наперед заповідала. Але дякую Богу, що мене туди завів. Я тут на сьому пустому острові богато передумав та й знову став побожним. Руму вже й не покушаю, хиба лиш от так за наперсток випю на щасте при першій нагоді. Стану знов побожним чоловіком, бо вже знаю, як до того взятися. А знаєш, Джим — і він глянув притім хитро на мене та шепнув — я богач.

Я був певний, що той бідачисько зійшов з розуму на самоті, тим більше, що він те ще й повторив дивним голосом:

— Богач! Богач! Джиме. Будеш колись благословити той день, коли ти мене стрітив. Зроблю з тебе чоловіка, Джиме, даю тобі слово чести.

Нараз він чогось захмурився, вхопив мене мов би кліщами за руку і грозячи підніс один палець до гори:

— Ну, Джиме, скажи правду — спитав він. — Чи ти не з Флинтового корабля?

Мені прийшла тепер щаслива гадка. Я погадав собі, що він буде моїм союзником і я відповів:

— Ні, то не Флинтів корабель, Флинт помер. Але на наше нещасте є на корабли чотирох з Флинтової ватаги.

— А може й той, що ходить на кулі? — сказав він зі страхом.

— Силвер? — питаю.

— Аґа, Силвер! — відповів він — він так називається.

— Він кухарем на корабли і проводирем бунту.

Він все ще держав мене за руку а при сих словах стиснув ще сильнійше.

— Коли довгий Джек вислав тебе за мною, то мені хиба копати вже собі могилу. А чи знаєш, де ти?

Я уложив був собі цілий плян і розповів йому цілу історію нашої подорожи та й прикре положення, в якому ми знаходилися, а він слухав мене дуже цікаво.

— З тебе добра людина, Джиме, сказав він — і ви попалися в погану матню. Але спустіться на Бена Ґона, він вам поможе. А як ти гадаєш, чи скваєр буде знатися на річи, коли я йому поможу?

Я сказав йому, що не можна собі подумати ліпшого чоловіка, як скваєр.

— То все добре — сказав на то Бен Ґон — але мені не хотілося би стати воротарем, або носити на собі ліберію. У мене ось що на думці: чи він виплативби мені із скарбу, котрий так, як би вже й мій, тисяч фунтів?

— Зовсім певно виплативби — сказав я.— Впрочім дісталиби всі моряки з тих скарбів, які би ми відшукали, свою пайку.

— А взявби він мене з собою до Анґлії? — додав він і подивився знову хитро.

— Розуміється — відповів я. — Скваєр чоловік чесний. А впрочім і треба би скріпити нашу залогу, скоро би ми позбулися тамтих других.

— То правда — відповів він і став трохи веселійшим.

— Я тобі тепер щось розкажу, але ані словечком більше, як лиш що потреба: Я був на Флинтовому кораблі, коли він разом з шістьома здоровенними моряками закопав скарб. Мусіли цілий тиждень працювати, підчас коли ми на старій „Фоці" плавали близько берега. Одного красного дня дано знак, і Флинт вернув сам один на малій лодці, а голову мав обвязану синьою лентою. Він виглядав блідий як труп, але — уважай добре — вернув сам один, тамтих шістьох всіх убив і закопав. Як він те зробив, остало для нас всіх на кораблі загадкою. Мусіла то бути люта боротьба, а він — подумай собі — сам один проти шістьох! Бил Бонес, що був керманичем, і довгий Джек питали його, де він скарб закопав, а він ось що їм сказав: Ідіть самі на остров і лишіться там, коли хочете, але корабель мусить мені ще більше роздобути.

— Три роки тому назад приплив я був на иншім кораблі близько сего острова та кажу: Хлопці, там є Флинтів скарб закопаний, ходім та пошукаймо. Капітан не хотів того й слухати, але остаточно послухав і причалив до берега. Дванайцять днів шукали вони і з кождим днем брала їх більша злість, аж одного дня вернули всі на корабель. А ти, Беняміне Ґоне, — сказали мені — маєш тут мушкет, рискаль і сокиру та лишайся на острові і шукай для себе Флинтових гроший.

— От я вже й три роки тут та ще ані разу не попоїв по християнськи. Подивись лиш добре на мене. Чи так виглядаю, як той що коло щоґли? Ні, кажеш. А я кажу, що й ніколи не був таким.

При тім зиркнув він на мене з під ока і злегка штуркнув під груди та говорив дальше.

— Отже скажеш скваєрови те, що я тобі кажу: Через три роки був він паном сього острова, чи була слота чи погода. Часом (так скажеш) молився, а часом згадував собі свою стару матір, чи жиє ще вона. Але більшу часть свойого часу (а то важна річ, щоби ти йому так сказав) займався він чимсь иншим. А відтак штуркнеш його ось так, як я тепер тебе.

І знов штуркнув мене під ребра, як того, котрому хтось зі всім звіряєся.

— А відтак скажеш йому: Ґон добрий чоловік і має далеко більше — незабудь того, — далеко більше довіря до чоловіка благородного роду, як до тих, що гонять за щастем, до яких і він належав.

— То все добре й красно — сказав я, — але я твоєї бесіди зовсім не зрозумів. А впрочім то й байдуже, бо я не знаю, як дістатися знову на корабель.

— Аґа, відозвався він — то в тім ціле лихо? Ну, то я тобі поможу. Я сам отсими руками зробив собі лодку і вона там схована під онтою скалою. У найгіршому случаю спробуємо щастя, коли смеркнеться. Але чуєш, а то що?

В тій хвилі, бачите, донісся гук від вистрілу з пушки по цілому острові, хоч то було ще на годину, а може й дві перед заходом сонця.

— Завелася вже борба — крикнув я. — Ходи зі мною.

І я, забувши на страх, пустився бігти до пристані, а той чоловік в козячих кожах біг без великого труду коло мене.

— На ліво, на ліво — казав він — держись все на ліво, друже! А все попід дерева! Онтам убив я першу козу, але вони вже там не приходять, бо бояться Бен Ґона. А онтам є кладовище. Я часом заходжу туди, коли гадаю, що то неділя, та молюся, хоч там нема каплички і я навіть біблії не маю.

Так говорив він заєдно, коли ми бігли, хоч я до нього і не відзивався.

За якусь хвилю по вистрілі з пушки чути було, як стрілили з мушкету.

Ще хвилю і нараз побачив я, що може на чверть милі від мене понад якимись корчами повіває хоругов.

(Дальше буде).

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто змінює свою адрес у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу.

Моя стара адреса була:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу..........
Імя ....
Улиця ....
Почта ....

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Др. Тальон.

ПРО ВІДВАГУ.

Потяг до ризика се один із психольогічних елементів, що входять у гру при актах відваги. Сей потяг полягає на відчуванню насолоди в небезпеці, на змаганню шукати її, ставляти їй чоло або провокувати її. Остання війна, як і можна було припускати, завдяки особливим обставинам, в яких відбувалася, дала нам велике число прикладів сього потягу до ризика.

Аналіза сього почування не повинна ні трохи зменшити подиву перед геройчними чинами війни. Ми думаємо лише, що не позбавлене інтересу дослідити патольогічний стан, в якім опинився неодин із героїв, яких імена належать від нині історії.

Заки приступимо до нашої теми, проаналізуймо ріжницю між поодинокими станами душі, дуже до себе зближеними, що часом змішуються, але всеж ріжняться нюансами, яких не можна недоцінювати. Будемо отже говорити: про нахил до авантурництва, про упоєння змаганням, про потяг до ризика, про любов до небезпеки і про дух саможертви.

Нахил до авантурництва складається з повабу незнаного, з бажання розширити свої знання в усяких можливих формах. Се переважно стан душі моряків, кольоністів, дослідувачів. І дійсно, тут маємо діло головно з цікавостю, що панує над сими людьми, спрагненими переконатися, чи світ має один і той самий вигляд під ріжними географічними ширинами. В инших се тільки шукання за несподіваним, непередвидженим, насолода грати в льотерію життя, з надією витягнути великий льос. — Стан душі, — як думають — мало поширений в нашім краю, супротивно до Англії або Америки, де погорджують людьми, занадто привязаними до своїх старих дзвіниць і традиційних звичок. Той, що шукає авантур, може й ставляти чоло небезпеці, як вона ненадійно стане перед ним, але не її він хотів би спіткати; він мисливець, що йде степами, троплячи звірину, але він не бажає собі, щоб леви перевалися якимось прикрим випадком.

Любов до змагання зближена до сих психольогічних обявів. Деякі особняки шукають і люблять поборювати перешкоди; їх дух запалюється і бажає знайти сі перешкоди та перемогти їх. Невдача, далека від того, аби їх знеохотити, дразнить їх. Вони все готові кинути виклик долі: сатисфакція висших натур, заложена в людській природі жадоба панування. Ся жадоба панування, жадоба боротьби стрічається у вояка, що хоче поміряти силами з неприятелем, у винахідця перед розвязанням трудної проблеми, у дослідника, що стоїть лицем до лиця з прикрими невигодами своєї місії, у промисловця, що мусить сушити собі голову над деталями проєкту, який має зреалізувати. Се — Бернард Пелліссі або Пастер, се — Лівінгстон, се — Муассаж. Се замилування до боротьби не все здибаємо лише на практиці, воно часто стрічається і в спекулятивний области та моральній. Всі знаємо людий, що з вірою апостолів ширять свої ідеї з запалом, натхненим любовю до боротьби. Нарешті жадоба боротьби виявляється у висших натур у внутрішній боротьбі волі проти пристрастий, у захоплюючій боротьбі, повній насолоди.

Насолода ризиком має в собі щось більше, як дух авантуризму, або любов до боротьби. Насолоді сій віддаються вже не з самої цікавости. Ій віддаються ті, що здають собі докладно справу з ризика, на яке наразяться і якому ставляють чоло; тут маємо діло з грачем, що одним ударом костий ризикує цілим своїм майном; — з біржевиком, що ставляє все на одну бдніську фінансову операцію; — з комерсантом і промисловцем, що зачинають підприємство, від яких залежить їх матеріяльний успіх або руїна. В суті річи насолода ризиком грає свою ролю в цілім ряді соціяльних відносин; немає ніякого почину, якого-б то не було натури, що в його основі не лежало би роскошування ризиком. Се роскошування — природне жерело всякого поступу, істотний елемент кождої ініціятиви, початок усякої еволюції і в соціяльнім положенню одиниці, і в життю нації.

Любов до небезпеки, властива спеціяльно військовим, стоїть о один щабель висше від насолоди ризиком; вона є самоціллю. Той хто шукає небезпеки, знає про неї і шукає її; вона вабить його через певного роду сугестію і в її присутности шукає упоєння, великого напруження всіх здібностий, глибокої втіхи: в сім і є його рекомпензата за велику ставку.

Дух посвяти або ідея запечечення себе є иншої натури; се найшляхотнійше і найчистійше з почувань, які складаються на поняття відваги. Тут нема вже насолоди, приємности тенденцій задовольнити себе; тут маємо діло з людиною-мучеником, або запаленим мрійником, що лицем до лиця із смертю, перенятий лише почуттям суворого обовязку віддати себе цілого, без жадних „але", якійсь справі.

Се почування рідке на практиці; навіть жовнір, коли бачить довкола себе забитих товаришів, має все таки надію, що може його омине небезпека. „Рідко коли в життю дефінітивне посвячення вважається, як щось певне. Жовнір далеко непевний того, що впаде в бою; се для нього лише одна з можливостий".*) Він скорше думає, що його чекає сприятлива для нього можливість.

Правду кажучи, ріжниці, що ми пробували тут усталити, істнують може лише позірно; бо коли дух авантуризму, любов до боротьби, насолода ризиком, любов до небезпеки, дух посвяти мають між собою деякі ріжниці, то на практиці вони тісно зближені одно до другого. Полишаючи дух посвяти, не можемо твердити, щоби жадоба боротьби не істнувала зовсім у тим, що ми назвали духом авантурничости, а сей останій знов має в собі в більшости випадків елемент насолоди ризиком і любов до небезпеки. Природа не знає категорій, лише виявляє подібности і не розділює близькі до себе стани душі. В дійсности насолода ризиком і любов до небезпеки так мало віддалені від себе, що їх можна без більшої невигоди ідентифікувати.

Насолода ризиком (про яку спеціяльно маємо тут говорити) подибується часто і в спокійні часи, але обставини, створені війною, дали ій розвинутися і показати себе під усякими можливими формами. Вона стрічається в формі індівідуальній і колективній, переглянемо отже обиди сі форми.

Підчас війни були ми свідками завзятости одного священника (колись африканський місіонар, людина, не позбавлена отже духа авантурничости), що відчував правдиву втіху, коли місцевість довкола нього зачинали бомбардувати. Тоді він виходив із сховку, наражуючи життя, не зважаючи на поради і пересторги окруження. Канонада тягла його до себе і заставляла забувати на голос розуму.

Знані нам американські автомобілісти також знаходили як найбільше задоволення в бомбардованню. І се не була цікавість новиків, нерозсудність недосвідчених молодиків. Се була насолода, яку вони відчували, пробуючи свого щастя у грі з могутними деструктивними силами, що ділали тут же обік.

Жаль збирає на думку, що в останній війні так богато одиниць стало нещасливими жертвами власної цікавости. Зрештою се привілей шляхотної молоді, яка негуючи границі, що кладе розум, віддає себе небезпеці без вирахування, навіть не задумуючись над тим, що має зникнути; ощадна і досвідчена старість не має в собі сеї авантурничости.

Нижше ми подаємо витяги із споминів О. Фільона і гр. Флері**) про цісарського принца (сина Людвика Наполеона — Ред.), що змальовують нам вдачу закоханого в небезпеці.

„Наша головна і одинока журба, яку ми мали в принцом, се була його невсипуща жажітаність, безмірна нервозність, що не давала ні хвильки відпочити ні його членам, ні його уяві. Його тіло, як і його душа, немов мали почуття страху перед непорушністю, до якої треба було змушувати його як по причині його студій, так теж і тому, що сього вимагало його середовище. Особливо коли він бавився зі своїми товаришами, його фантазія просто запепоковала. Тут не могли вже дати йому ради, ані він сам не міг панувати над собою. Коли вже зірвався з місця, не стримували його ні віконні шиби, ні зачинені двері. Тоді він тратив почуття реальности, можливости. Мати нагоду виявити присутність духа, грати з небезпекою, приймати довільні постанови — були найбільші його приємности. Не минало дня, щоб він не виставляв свого бідного інструктора на найтяжші проби через видумання тяжких і небезпечних вправ". О. Фільон наводить приклади на доказ своїх слів. Коли він одного разу увійшов до робітні принца в Сен Клю, побачив, як той високо над землею, за бальконовою балюстрадою, проходжувався по виступах ґзимса від одного вікна до другого. Інструктор відскочив назад, щоб не побачив його ученик, бо хоч той і не боявся забитися, всеж не любив, щоби на нього сварили, і се зворушення могло-б принести до страти рівноваги. О. Фільон показався тільки тоді, як принц увійшов уже до кімнати; можна уявити собі, як билося його серце підчас того всього.

Подібнаж авантура трапилася інструкторови М. Монє рік перед першою. Коли одного разу принц, вертаючи з прогульки, увійшов уже на подвіря палати, забажав нараз видрапатися на балькон маршальської салі, послугуючися вистаючими каміннями руму. Монє, що саме був на салі і розмовляв з одним адютантом, завваживши небезпеку, промовив лагідно до принца та спонукав його злізти на землю, звертаючи уваги на те, що на нього зглядалася варта та що не випадало йому робити те, що робив. На жаль не все знаходилася поблизу варта, щоби змусити принца залишити карколомні експеріменти так, що можна було-б назвати богато ще подібних пригод, бо принц не любив небезпеки, він її адорував.

„Одного дня, супроводжаючи принца, Пер де Бургуен, мій брат Андріян і я, — пише ґр. Флері, — блукали навмання в перфонськім замку, що тоді саме будувався. Ми пішли туди на гору драбиною без поруччя, де принц, побачив величезну крокву, що лучачи руштовання і тримаючи їх у рівновазі, висіла над безоднею. Ся кроква не служила до переходу, але принцови впало до голови зробити з неї міст і перейти над безоднею. Потрібні були зєднані зусилля нас трьох, наша рішуча відмова йти за ним, щоб ударемнити сю велику нерозсудність. М. Моне, що згубив свого ученика серед старих мурів, приніс нам того самого дня глибоку подяку".

*) Guyaut — Esquisse d'une morale sans obligation ni sanction.

**) Aug. Filon: Le prince imperial (Hachette).
Comte Fleury: Le prince imperial (Revue hebdomadaire, 30 Nov. 1912).

(Дальше буде).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.